

Vergaderjaar 2016–2017

31 571

Voorstel van wet van het lid Thieme tot wijziging van de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren in verband met het invoeren van een verplichte voorafgaande bedwelming bij ritueel slachten

AD

VERSLAG VAN EEN NADER SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 29 augustus 2017

De leden van de vaste commissie voor Economische Zaken¹ hebben kennisgenomen van de brief van de Staatssecretaris van Economische Zaken van 9 juni 2017² inzake de beantwoording van de gestelde nadere vragen omtrent het convenant onbedwelmd slachten volgens religieuze riten. Naar aanleiding hiervan is op 4 juli 2017 een brief gestuurd aan de Staatssecretaris.

De Staatssecretaris heeft op 21 augustus 2017 gereageerd.

De commissie brengt bijgaand verslag uit van het gevoerde nader schriftelijk overleg.

De griffier van de vaste commissie voor Economische Zaken,
De Boer

¹ Samenstelling:

Nagel (50PLUS) Ten Hoeve (OSF), Huijbregts-Schiedon (VVD), Koffeman (PvdD), Kuiper (CU), Schaap (VVD), Flierman (CDA), Barth (PvdA), Ester (CU), Postema (PvdA), Vos (GL), Kok (PVV) (*vice-voorzitter*), P. van Dijk (PVV), Gerkens (SP) (*voorzitter*), Van Beek (PVV), Atsma (CDA), N.J.J. van Kesteren (CDA), Meijer (SP), Pijlman (D66), Prast (D66), Van Rij (CDA), Schalk (SGP), Schnabel (D66), Verheijen (PvdA), Klip-Martin (VVD), Overbeek (SP)

² Zie verslag schriftelijk overleg: *Kamerstukken I*, 2016–2017, 31 571, AC.

BRIEF VAN DE VOORZITTER VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR ECONOMISCHE ZAKEN

Aan de Staatssecretaris van Economische Zaken

Den Haag, 4 juli 2017

De leden van de vaste commissie voor Economische Zaken (EZ) hebben met belangstelling ken-nisgenomen van uw brief van 9 juni 2017³ inzake de beantwoording van de gestelde nadere vragen omtrent het convenant onbedwelmd slachten volgens religieuze riten. De leden van de fracties van de **SP** en de **Partij voor de Dieren** hebben nog enkele vragen.

SP

De leden van de **SP**-fractie constateren dat u meldt dat er permanent toezicht komt in de slachthuizen waar onbedwelmd wordt geslacht.⁴ Kunt u ingaan op het nieuws in NRC Handels-blad van 23 juni 2017⁵, waarin een toezichthouder aangeeft dat hij misstanden meldde, maar daardoor steeds werd overgeplaatst? Met andere woorden: wat zorgt ervoor dat u er vertrouwen in heeft dat controles goed worden uitgevoerd en eventuele misstanden daadwerkelijk worden gemeld en bestraft?

Deze leden vragen of u overigens ook kunt aangeven of de slacht wordt stilgelegd als de toezichthouder gaat koffiedrinken, lunchen, het toilet bezoeken of zich zelfs afmeldt wegens ziekte. Met andere woorden: zijn er permanent genoeg «ogen» aanwezig om te kunnen garanderen dat het slachten van dieren op de manier gebeurt die is afgesproken?

Partij voor de Dieren

De leden van de **Partij voor de Dieren**-fractie vragen of u kunt aangeven hoeveel vertrouwen u nog heeft in de totstandkoming van een convenant ritueel slachten, nu daar na jaren nog steeds geen sprake van is en u nog steeds meewerkt aan uitstel van executie?

Heeft u kennis genomen van de misstanden in de onverdoofde rituele slacht zoals gemeld in NRC Handelsblad op 23 juni 2017⁶ en bent u bereid eindelijk opvolging te geven aan het advies van de NVWA d.d. 29 oktober 2015 waarin wordt gevraagd het onverdoofd slachten te verbieden?⁷ Zo ja op welke termijn, zo nee, waarom niet?

Daarnaast vragen deze leden u of u heeft kennis genomen van het verbod op het onverdoofd slachten in België zoals dat deze week is aangenomen.⁸ Kunt u aangeven wat u wilt doen om te voorkomen dat de onverdoofde slacht zich vanuit België naar Nederland zal verplaatsen? Hoe oordeelt u over de nieuw ontstane situatie in het kader van een *level playingfield*?

³ Zie verslag schriftelijk overleg: *Kamerstukken I*, 2016–2017, 31 571, AC.

⁴ Zie verslag schriftelijk overleg: *Kamerstukken I*, 2015–2016, 31 571, X, pagina 5 en 7.

⁵ Esther Rosenberg en Joep Dohmen, «NVWA greep na misstanden niet in bij slachthuizen» *NRC* 23 juni 2017 <https://www.nrc.nl/nieuws/2017/06/23/nvwa-greep-na-misstanden-niet-in-bij-slachthuizen-11243901-a1564329>.

⁶ Ibidem

⁷ Bureau Risicobeoordeling & onderzoeksprogrammering (bureau) van de NVWA, «Risicobeoordeling roodvleesketen. Rund, varken, paard, schaap en geit», 29 oktober 2015, pagina 15.

⁸ Verslag plenaire vergadering van het Vlaams parlement, 1213 (2016–2017) nr. 1, 28 juni 2017, <https://www.vlaamsparlement.be/plenaire-vergaderingen/1148487/verslag/1150311>.

Deelt u de mening van de leden van de Partij voor de Dieren-fractie dat een verbod in België ook reden zou moeten zijn tot een verbod op onverdoofd slachten in Nederland, aangezien nu de convenantafspraken niet tot stand komen, er grove misstanden gemeld zijn door de NVWA en de NVWA heeft opgeroepen op een verbod op deze slachtmethode?

De vaste commissie voor Economische Zaken ziet met belangstelling uit naar uw reactie en ont-vangt deze graag uiterlijk 6 september 2017.

Voorzitter van de vaste commissie voor Economische Zaken,
A.M.V. Gerkens

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN ECONOMISCHE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 21 augustus 2017

Met uw brief d.d. 4 juli 2017 (kenmerk 158834.07u) heeft u mij een aantal vragen toegezonden van de leden van de vaste commissie voor Economische Zaken. Hierbij treft u de antwoorden op de vragen.

SP

De leden van de SP-fractie vragen om een reactie op het artikel in de NRC van 23 juni 2017 over door een toezichthouder gemelde misstanden op slachthuizen.

Over het in het NRC Handelsblad op 23 juni 2017 gepubliceerde artikel en de daarin aangehaalde toezichthouder heb ik tijdens het debat in de Tweede Kamer op 27 juni jongstleden⁹ gesproken. Zoals ik tijdens dat debat heb aangegeven, zijn de destijds (in 2013) door de betrokken toezichthouder afgegeven signalen serieus genomen en hebben deze signalen geleid tot nadere onderzoeken en acties. In een separate brief aan de voorzitter van de Tweede Kamer geef ik op haar verzoek¹⁰ een feitenrelaas en nadere toelichting hierop. De signalen zijn mede benut in het NVWA-verbeterplan voor de vleesketen, het Plan van Aanpak NVWA 2013 en NVWA 2020. Over de voortgang van dit verbeterplan rapporteer ik halfjaarlijks aan de Tweede Kamer. Ik heb er vertrouwen in dat de NVWA-controles goed worden uitgevoerd en eventuele misstanden daadwerkelijk aangepakt worden.

Met betrekking tot de gestelde vraag over het permanente toezicht merk ik het volgende op. Het inplannen van het toezicht in het slachthuis gebeurt door NVWA in samenspraak met het slachthuis, waarbij eveneens rekening gehouden wordt met pauzes, zowel voor het slachthuispersoneel als toezichthouders. In geval van ziekte wordt vervanging ingepland.

Partij voor de Dieren

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie vragen of ik aan kan geven hoeveel vertrouwen ik nog heb in de totstandkoming van een convenant ritueel slachten, nu daar na jaren nog steeds geen sprake van is, en ik nog steeds meewerk aan uitstel van executie.

In mijn brief van 5 juni jl. heb ik gemeld dat ik een akkoord bereikt heb met de overige convenantpartners over de uitvoering van het convenant¹¹. Als gevolg van dit akkoord wordt door de convenantpartijen nu ook voor runderen een bedwelming binnen een periode van 40 seconden na het onbedwelmd aansnijden geaccepteerd, waarna het vlees nog steeds als religieus acceptabel afgezet kan worden. Een bedwelming kan achterwege blijven in geval binnen de 40 seconden aan de hand van twee indicatoren (ooglid- of corneareflex) vastgesteld wordt dat het dier het bewustzijn heeft verloren. Met name over de te hanteren bewustzijnsriteria bestond tot voor kort geen overeenstemming met de convenantpartijen. Het ontbreken van overeenstemming was een belemmering om de afspraken uit het convenant wettelijk te verankeren.

⁹ Tweede Kamer, 92e vergadering, dinsdag 27 juni 2017, Vragenuur, vragen Futselaar

¹⁰ Tweede Kamer, 92e vergadering, dinsdag 27 juni 2017, Regeling van werkzaamheden, kenmerk: 2017Z09116

¹¹ Convenant onbedwelmd slachten volgens religieuze ritten (Stcrt. 2012, nr. 13162)

Dit akkoord over de 40-secondenregel en de daarbij te hanteren bewustzijnsindicatoren is met een addendum, ondertekend op 5 juli 2017¹², vastgelegd in het bestaande convenant van 5 juni 2012. Deze afspraak zal worden verankerd met een wijziging van het Besluit houders van dieren. De wijziging van deze algemene maatregel van bestuur is reeds in 2012 aan uw Kamer voorgelegd¹³. Nu er ook over de 40-secondenregel en de daarbij te hanteren bewustzijnsindicatoren een akkoord is bereikt, kan deze wijziging – na enige aanpassingen en verwerking van het van de Raad van State ontvangen advies, worden vastgesteld. De beoogde datum van inwerkingtreding is 1 januari 2018.

De leden van de Partij van de Dieren-fractie vragen of ik kennis heb genomen van de misstanden bij de onverdoofd rituele slacht zoals gemeld in NRC Handelsblad op 23 juni 2017. In het betreffende artikel van het NRC Handelsblad werd melding gemaakt van enkele door de in dat artikel aangehaalde toezichthouder geconstateerde niet-correct uitgevoerde onbedwelmdde slachtingen. Indien slachthandelingen niet correct uitgevoerd worden, kan de NVWA-toezichthouder aanwijzingen geven aan de slachthuismedewerker om dit te corrigeren. Met de uitvoering van het convenant zal er permanent NVWA-toezicht zijn bij het onbedwelmd aansnijden.

De leden van de Partij van de Dieren-fractie vragen of ik kennis heb genomen van het verbod op onbedwelmd slachten, zoals dat in België is aangenomen. Ik heb kennis genomen van het op 28 juni 2017 in het Vlaamse parlement aangenomen decreet met betrekking tot onbedwelmdde slacht. Indien het decreet uitgevoerd wordt (beoogd is vanaf 1 januari 2019), zullen schapen en geiten voorafgaand aan het aansnijden een reversibele bedwelming dienen te krijgen («elektro-narcose»), en zullen kalveren en runderen ná het aansnijden een bedwelming dienen te krijgen («post-cut stunning»). Ik volg deze ontwikkelingen met belangstelling. Ik verwacht niet dat dit zal leiden tot het «verplaatsen» van onbedwelmdde slacht van België naar Nederland. In dit verband wijs ik er ook op dat ik met de convenantpartners in Nederland tot een afspraak ben gekomen. Dat gaat om het vormen van een stelsel waarin het aantal dieren dat in Nederland wordt aangeboden voor onbedwelmdde slacht zich zal beperken tot dát aantal dat nodig is om te voorzien in de behoefte aan vlees afkomstig van dieren die zijn geslacht volgens de religieuze riten van de Nederlandse geloofsgemeenschap.

De Staatssecretaris van Economische Zaken,
M.H.P. van Dam

---

¹² Stcrt-2017-41228

¹³ Kamerstukken II, vergaderjaar 2012/13, 31 571, 23